

[Formanden]

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af mulighederne for skatteunddragelse gennem transaktioner med aktieselskaber.

(Beslutningsforslag nr. B 9).

Forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af mulighederne for skattecirkus baseret på forskydning mellem renteindtægter og renteudgifter.

(Beslutningsforslag nr. B 10).

Forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af skattecirkusmulighederne i selskabsskattelovens § 4 m. v. (Forskudt regnskabsår m. v.).

(Beslutningsforslag nr. B 11).

Forslag til folketingsbeslutning om stop for skatteunddragelse i forbindelse med etableringskonti og investeringsfonds.

(Beslutningsforslag nr. B 12).

Medlemmer af folketingsmedlemmet Kaj Hansen (DKP), Jørgen Jensen (DKP) og Jeune (DKP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en omlægning af skattelovgivningen.

(Beslutningsforslag nr. B 13).

Skriftlig fremsættelse af forslag:**Glistrup (FP):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om eksportfrihed for elektronikindustrien m. fl.

(Lovforslag nr. L 39).

Jeg skal henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.

Grethe Philip (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede regler for barselhvile.

(Beslutningsforslag nr. B 7).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager forslaget.

Niels Helveg Petersen (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om statsstøttet afløserordning under ferie og sygdom for selvstændige erhvervsdrivende.

(Beslutningsforslag nr. B 8).

Jeg skal på det radikale venstres vegne anbefale forslaget til hurtig gennemførelse, idet der henvises til bemærkningerne til forslaget.

Waldorff (VS):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af mulighederne for skatteunddragelse gennem transaktioner med aktieselskaber.

(Beslutningsforslag nr. B 9).

Forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af mulighederne for skattecirkus baseret på forskydning mellem renteindtægter og renteudgifter.

(Beslutningsforslag nr. B 10).

Forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af skattecirkusmulighederne i selskabsskattelovens § 4 m.v. (Forskudt regnskabsår m.v.).

(Beslutningsforslag nr. B 11).

Forslag til folketingsbeslutning om stop for skatteunddragelse i forbindelse med etableringskonti og investeringsfonds.

(Beslutningsforslag nr. B 12).

De tre første forslag er uændrede genfremsættelser af de forslag, som VS lagde frem i sidste samling i forbindelse med dommen over Mogens Glistrup (se folketingets forhandlinger 1977-78, sp. 8790, samt tillæg A, sp. 4449, 4445 og 4455). Der er absolut intet – hverken i 1. behandlingen ved den lejlighed eller i senere begivenheder – som kunne antyde, at disse forslag er overflødige.

Tværtimod viser det socialdemokratiske udspil til en skattereform – og dens senere nedfrysning i forbindelse med SV-samarbejdet – at man ikke fra den kant skal vente alvorligt mente indgreb over for de utallige skatteundragelsesmuligheder.

Det sidste forslag vedrører endnu en af disse undragelsesmuligheder og hører naturligt sammen med den buket af forslag om indgreb mod fradrags- og afskrivningsfiduser, som VS fremlægger i denne folketings-samling.

Kaj Hansen (DKP):

[Kaj Hansen]

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en om-lægning af skattelovgivningen.

(Beslutningsforslag nr. B 13).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget.

Det bemærkes at forslaget er en genfrem-sættelse af et i folketingsåret 1977-78 fremsat forslag, se Folketingstidende 1977-78, for-handlingerne, sp. 8710 og 9450, samt tillæg A, sp. 4789.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Karen Dahlerup Andersen.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 11. oktober 1978, og at stedfortræderen indkaldes som midler-tidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erik Andersen.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 11. oktober 1978, og at stedfortræderen indkaldes som midler-tidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erling Dinesen.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 11. oktober 1978, og at stedfortræderen indkaldes som midler-tidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erik Holst.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 11. oktober 1978, og at stedfortræderen indkaldes som midler-tidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Jørgen Junior.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 11. oktober 1978, og at stedfortræderen indkaldes som midler-tidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Folketinget har nu under de foregående punkter på dagsordenen vedtaget at meddele orlov til 5 af tingets medlemmer fra og med i dag og at indkalde stedfortræderne.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvel-se skal jeg herefter tillade mig at gøre indstil-ling om, at de pågældende stedfortrædere godkendes som midlertidige medlemmer af folketinget.

For fru *Karen Dahlerup Andersen*, der er valgt i vestre storkreds, drejer det sig om 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne storkreds, magister *Klaus Ebbesen*.

For hr. *Erik Andersen*, der er valgt i Søn-derjyllands amtskreds, drejer det sig om 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds, distriktsmontør *Dycke Hoff*.

[J. K. Hansen]

For hr. *Erling Dinesen*, der er valgt i Fyns amtskreds, drejer det sig om 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds, viceskoleinspektør *Niels V. Andersen*.

For hr. *Erik Holst*, der er valgt i Storstrøms amtskreds, drejer det sig om 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds, forretningsfører *Jørgen Damgaard*.

Endelig drejer det sig for hr. *Jørgen Junior*, der er valgt i vestre storkreds, om 1. stedfortræder for fremskridtspartiet i denne storkreds, sekretær, fru *Kirsten Madsen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling.

1. Magister Klaus Ebbesen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 11. oktober 1978.
2. Distriktsmontør Dycke Hoff godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 11. oktober 1978.
3. Viceskoleinspektør Niels V. Andersen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 11. oktober 1978.
4. Forretningsfører Jørgen Damgaard godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 11. oktober 1978.
5. Sekretær, fru Kirsten Madsen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget ligeledes fra og med i dag, den 11. oktober 1978.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 100 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Spørgsmål til ministrene.

1) Til *ministeren for kulturelle anliggender* af:

Bernhard Baunsgaard (RV):

»Er den organisatoriske opbygning af Det kgl. Teater bureaukratisk, og stiller den sig i vejen for en effektiv udnyttelse af bevillin-

gerne, samtidig med at den virker som en bremse på den kunstneriske kreativitet?«
(Spm. nr. 43).

Skriftlig begrundelse.

Det kgl. Teater har netop holdt lukket i flere dage, fordi en skuespiller er sygemeldt, til trods for at der ifølge en artikel i *Berlingske Tidende* for 5. oktober er 92 dansere, 28 operasangere, et operakor på 62 samt størstedelen af en skuespillerstab på 40 til rådighed.

Lukningen af teatret på grund af én skuespillers sygdom kunne tyde på, at den gruppe på handelshøjskolen i København, som har gennemgået forholdene på Det kgl. Teater, har ret. Gruppen offentliggjorde resultatet i en kronik i *Politiken* for 22. juni 1978. I kronikken skrives bl.a.: Trods vækst i bevilning er der blevet færre penge at lave teater for Tillægsbevillingernes stigende betydning for driftsbalancen indikerer, at Det kgl. Teater i stadig ringere omfang magter at styre sin økonomi Den organisatoriske opbygning af Det kgl. Teater er bureaukratisk og stiller sig i vejen for en effektiv udnyttelse af bevillingerne. Organisationsformen virker desuden som en bremse på den kunstneriske kreativitet og dermed på Det kgl. Teaters udviklingsmuligheder.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Hr. Bernhard Baunsgaard bygger formuleringen af sit spørgsmål på en kronik i *Politiken* for den 22. juni 1978. Det hedder i denne kronik – jeg citerer:

»Trods vækst i bevilling er der blevet færre penge at lave teater for Tillægsbevillingernes stigende betydning for driftsbalancen indikerer, at Det kgl. Teater i stadig ringere omfang magter at styre sin økonomi.«

Dette er kronikørernes hovedkonklusion.

Det er korrekt, når kronikørerne anfører, at der er blevet færre penge at lave teater for. Dette hænger sammen med, at teatrets bevillinger løbende i de seneste år i lighed med bevillingerne til andre statsinstitutioner er blevet nedskåret, målt i faste priser.

Derimod er det en uholdbar påstand, at de voksende tillægsbevillinger skulle være udtryk for en manglende økonomistyring; de er blot udtryk for, at behovet for tillægsbevilling til dækning af pris- og lønstigninger og-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

så har gjort sig gældende på Det kgl. Teater. Så enkelt er det, og deri er altså ingen basis for at konkludere, at den organisatoriske opbygning af Det kgl. Teater er bureaukratisk, og hvad ondt der nu ellers måtte være tillagt den. Men Det kgl. Teaters organisationsstruktur er som en række forhold på Det kgl. Teater under ændring som led i den rationalisering af teatret, som har været i gang siden foråret, og som kan ventes afsluttet i løbet af 1-1½ år.

Jeg skal tilføje, at det er mit foreløbige indtryk, at de ændringer, man fra rationaliseringsseksperternes side tænker på i denne forbindelse, næppe vil kunne gennemføres uden en forøgelse af det administrative personale.

Til dette direkte svar på det stillede spørgsmål vil jeg gerne føje en henvisning til mit svar på forespørgslen i folketinget den 25. november 1976 om den aktuelle økonomiske og kunstneriske situation på Det kgl. Teater. Jeg beskrev dér bl.a. de bevillingsmæssige skridt, regeringen havde foretaget for at sikre opretholdelsen af de hidtidige aktiviteter, og fortsatte:

»Men dermed gives der ingen løsning på teatrets langsigtede problemer. Man sikrer kun, at det fortsætter, til nye økonomiske kriser med ny uro, ny usikkerhed omkring teatrets eksistens opstår. Sandheden er, at øjeblikket er inde til, at folketinget må gøre op med sig selv, om man ønsker at bevare Det kgl. Teater eller ej.«

Aflysningen i sidste uge, som jeg beklager lige så meget, som jeg forstår hr. Bernhard Baunsgaard gør det, er jo kun en sørgelig opfyldelse af denne profeti. Den bestyrker mig i ønsket om at arbejde videre mod en helhedsløsning for Det kgl. Teater på grundlag af det igangværende arbejde i målsætningsudvalget under forhenværende statsminister Hilmar Baunsgaards ledelse og i bygnings- og rationaliseringsmæssig henseende.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ministeren citerede fra kronikken det, som jeg har citeret, men ministeren gik ikke videre i kronikken, hvor der bl.a. står, at man efterhånden udbetaler så store dele af lønningerne, at det ikke er muligt at gennemføre et teater på grund af dette, idet lønningerne til bl.a. det tekniske personale beslaglægger så meget, at det ikke er muligt at gennemføre

en kunstnerisk opførelse af lige så mange skuespil – og slet ikke nær så mange operaer og balletter – som tidligere. Spørgsmålet er derfor meget relevant – og det fik jeg desværre ikke noget klart svar på: er det ikke sådan, at der i dag i Det kgl. Teater er en sådan uheldig styreform, at den i virkeligheden stiller sig i vejen for den kunstneriske udfoldelse?

Det er dog meget bemærkelsesværdigt, at det er nødvendigt at lukke Det kgl. Teater i flere dage, til trods for at man har en stab af dansere, operasangere, operakor og skuespillere på over 200 mennesker; når én af dem bliver sygemeldt, kan man pludselig ikke spille. Det er jo det helt fatale, og det, jeg gerne vil spørge ministeren om nu, er: kan der virkelig ikke gøres noget meget hurtigt, sådan at vi ikke risikerer en gentagelse af dette? Jeg er helt overbevist om – fordi jeg kender den forrige statsminister så godt – at han nok skal finde frem til rettelser på længere sigt, men det varer jo et stykke tid, før man får gennemgået det hele, og skal vi risikere en gentagelse af lukning af Det kgl. Teater i de nærmeste år?

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg deler ganske hr. Bernhard Baunsgaards optimisme i henseende til, at vi nok skal finde løsninger på længere sigt.

Jeg må dernæst sige, at det tekniske personale og udgifterne til det ikke er nogen styreform i den forstand; det er en teknisk nødvendighed, hvis forestillingerne skal gå over scenen.

Det, der har været tilfældet, er et sammenstød af uheldige omstændigheder, som jeg tror teatret vil sætte alt ind på at undgå i fremtiden. Det er, hvad der kan ske, og det er klart, at man fra Det kgl. Teaters side på kort sigt også vil søge at undgå en sådan gentagelse. Men det har altså været et sammenstød af omstændigheder, herunder kapelkoncerter, en række regulativer og andre ting, som må tages op i målsætningsudvalget for at finde frem til løsninger, der forhindrer noget sådant både på kort og længere sigt.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne takke for, at ministeren vil henstille til teatret, at man på kort sigt, indtil

[Bernhard Baunsgaard]

undersøgelsesudvalget bliver færdigt, undgår en gentagelse; det er væsentligt.

Så vil jeg gerne gøre opmærksom på, at der samtidig i kronikken var en oplysning om, at der til trods for en meget stor stigning i lønudgifterne var færre ansatte, hvilket kunne tyde på, siger kronikørerne, at man i høj grad arbejder med overbetaling og ikke ansætter folk. Det håber jeg også man på kort sigt vil se på.

Hermed sluttede spørgsmålet.

2) Til *indenrigsministeren* af:

Poulsaard (FP):

»Vil ministeren tage initiativ til, at priserne i de amtskommunale kantiner og i andre institutioner bliver ajourført, således at de offentligt ansatte betaler det, som mad og drikke koster, og således at tilskuddene fjernes?«

(Spm. nr. 29).

Skriftlig begrundelse.

Det er fuldstændig uanstændigt, at f.eks. amtspolitikere og ansatte i Amtsrådsforeningen – der jo absolut ikke tilhører lavtlønsgruppen – skal have et supplement til deres løn betalt af skatteyderne. Også andre institutioner får tilskud til kantinerne, så derfor er det spørgerens håb, at ministeren virkelig vil få disse forhold bragt i orden.

Poulsaard (FP):

Det er jo dejligt med en vågen ungdom, og derfor skal de unge mennesker, der på Fyn demonstrerer imod, at politikere og de ansatte i amtskommunens kantine derovre kunne få mad og kaffe til fuldstændig uanstændigt lave priser, når man betænker, at disse mennesker jo ikke ligefrem er det, vi kalder lavtlønnede i dette land, have tak for det, men jeg vil ikke gå så vidt som til at sige, ligesom amtsborgmesteren på Fyn nu har gjort: når vi politikere og de ansatte her skal spise billigere, så skal de unge mennesker også have lov til at spise billigt. Det må være sådan, at man betaler det, kantineprisen andrager. Det må være skatteyderne fuldstændig uvedkommende, hvad man skal betale for at spise på en kantine.

Jeg kender endnu ikke ministerens svar, men jeg kunne godt forestille mig, at ministeren nu om lidt vil stå op her og så sige: ja men det kan han ikke blande sig i, det er noget, amtskommunen og de berørte organisationer må aftale indbyrdes. Jeg vil gerne henlede ministerens opmærksomhed på, hvis ministeren svarer sådan, at ministeren – ikke den nuværende minister, men indenrigsministeriet i al almindelighed – ikke har været bleg for at gribe ind og sige til kommunerne: I skal have højere grundskatter, I skal have børneinstitutioner, I skal have vuggestuer, og I skal have biblioteker. Disse og en lang række andre ting har man jo aldrig været bleg for at pålægge kommunerne, og derfor duer den undskyldning altså ikke, hvis man virkelig står op og siger det her.

Man kunne også have lyst til at sige til den højtærede minister, at han også kunne tage en snak med finansministeren om disse ting nu her, hvor man skal til at føre lønforhandlinger. Jeg er altså – og jeg tror, der er mange med mig – spændt på at høre, hvad ministeren vil svare på dette spørgsmål, om man virkelig vil gøre noget ved det, så priserne bliver ajourført.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg fik netop bekræftet af hr. Poulsaard, at spørgsmålet er stillet på baggrund af den omtale, der har været i dagspressen i de sidste dage af priserne i en bestemt amtskommunal kantine, nemlig Fyns.

Mit synspunkt er, at det følger af det kommunale selvstyre, at det er op til det enkelte amtsråd at fastsætte standard og priser i en amtskommunes kantiner. Hvis der skulle være baggrund for kritik af prisfastsættelsen, mener jeg, den bør rette sig mod det pågældende amtsråd.

Jeg tror, hr. Poulsaard kan være enig med mig i, at de folkevalgte på stedet er langt bedre i stand til at føre denne diskussion, end vi kan det her: den skal føres så nær det konkrete forhold, som det vil være muligt. Jeg har ingen mulighed – jeg beklager det over for hr. Poulsaard – for at følge den opfordring, som ligger i hr. Poulsaards spørgsmål.

Vedrørende det, der blev sagt om de kommende lønforhandlinger, skal jeg gøre opmærksom på, at lønforhandlingerne inden

[Indenrigsministeren]

for amternes område er et anliggende, som vedrører amterne og de ansatte i amterne; vi har fra indenrigsministeriets side ikke mulighed for at gå ind i den side af sagen. Derfor mangler vi det formelle fundament for at være positive over for det initiativ, som hr. Poulsgaard har rejst gennem sit spørgsmål.

Poulsgaard (FP):

Hvis man skulle være venlig, skulle man sige tak, men hvad skulle man takke for, havde jeg nær spurgt. Det var jo det svar, jeg havde frygtet, og derfor påpegede jeg de områder, hvor indenrigsministeriet ikke havde været bange for at gribe ind før. Det er rigtigt, at det er Fyns amtsråd, der er startet, men det gælder også sygehuse, skoler og institutioner; der er en lang, lang række steder, hvor man kan købe mad til langt under fremstillingsprisen.

Men der må da i det mindste være ét sted, hvor ministeren kan øve indflydelse, og det er i hans eget indenrigsministerium. Da jeg sidst var i indenrigsministeriet – jeg har været der et par gange, men det er ved at være halvlænge siden – kunne jeg trække kaffe og te derovre, uden at jeg skulle give så meget som en krone for det, og enhver kunne gå lige ind fra gaden. Det kan ikke være sådan, at man bare kan stå her og sige, at man ikke kan gøre noget ved det. Disse lønforhandlinger, som jeg opfordrede indenrigsministeren til at drøfte bl.a. med sin kollega finansministeren, er jo centrale lønforhandlinger; sådan en billig madpris må være en del af lønnen, kan man sige.

Jeg fatter det ikke, og når vi er færdige med spørgsmålet her, kan jeg måske tage en snak med indenrigsministeren for at se, om vi kan finde frem til at rette en henvendelse el. lign. Jeg synes simpelt hen ikke, vi kan være bekendt at lægge moms og andre ting på fødevarer for almindelige mennesker, der skal slide og slæbe, medens de, der sidder på de gode stillinger, bare kan gå ind og spise næsten gratis. Det kan ikke være rigtigt.

H. C. Hansen (FP):

Jeg vil stille ministeren det tillægsspørgsmål, om ministeren vil følge hr. Poulsgaards opfordring, hvad angår statsinstitutionerne.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg tror, jeg bevæger mig uden for mit ressortområde ved at gå ind på statsinstitutionernes kantinepriser; men jeg vil da veksle et ord med finansministeren om det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

3) Til *indenrigsministeren* af:

Hagen Hagensen (KF):

»Vil ministeren pålægge kommunalbestyrelsesmedlemmer tvangsbøder, hvis de efter den nu fastsatte frist fastholder ikke at ville udlevere CPR-numre til Danmarks Statistik, inden der foreligger retsafgørelse?«

(Spm. nr. 45).

Skriftlig begrundelse.

Det er fortsat uklart, om der i lovgivningen er hjemmel til at forlange udlevering af CPR-numre fra kommunerne til Danmarks Statistik.

Derfor er retsafgørelsen nødvendig. Det virker nærmest grotesk, hvis der kan anvendes tvangsbøder over for et flertal i en kommunalbestyrelse om et principielt vigtigt spørgsmål, om hvilket der hersker lovgivningsmæssig tvivl.

Det kan ske, at 13 af 25 kommunalbestyrelsesmedlemmer i en kommune nægter udlevering af CPR-numre og dermed bestemmer, at personnumrene ikke kan udleveres, mens 12 af 25 medlemmer i en anden kommunalbestyrelse vil nægte udleveringen, men blot ikke opnår flertal. Skal de 13 straffes, mens de 12 går fri?

Mener ministeren ikke, at de demokratiske principper i det kommunale selvstyre kan lide skade herved?

Indenrigsministeren (Enggaard):

Denne sag om udlevering af sociale klienters CPR-numre til Danmarks Statistik til brug ved udarbejdelsen af bistandslovsstatistikken har jo en lang forhistorie. Det er nu halvandet år siden, at Danmarks Statistik bad om oplysningerne og senest den 1. marts i år. Der har således været rig lejlighed for de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der er i tvivl om udleveringspligten, til at få prøvet spørgsmålet ved domstolene. Hverken økonomiministeren, justitsministeren eller jeg er i tvivl om, at der er lovhjemmel til at forlan-